

SKILLS FOR FREEDOM

ΑΡΙΘΜΟΣ ΈΡΓΟΥ: 2015-1-IT02-KA204-015070

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 1

Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο των δεξιοτήτων
που αναπτύσσονται μέσω της τέχνης και
του θεάτρου, για τους κρατούμενους

ΕΚΘΕΣΗ

Ετοιμάστηκε από

Alina Doroch, MA, SSW CB – ΠΟΛΩΝΙΑ

SKILLS FOR FREEDOM PROJECT REFERENCE 2015-1-IT02-KA204-015070

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	3
Μέρος Ι Μέθοδοι έρευνας στο Έργο Skills for Freedom.....	4
Μέρος ΙΙ Αναφορές από τους εταίρους του Έργου	5
A.1 Μελετώντας τα υπάρχοντα μοντέλα	6
A.1.1 Έρευνα σε έργα για παρόμοιες εμπειρίες από τις χώρες της Ε.Ε με σύγκριση με άλλα μοντέλα εμπειριών της Ε.Ε και της Βόρειας Αμερικής.....	7
A.1.2 Έρευνα σχετικά με τα συστήματα επικύρωσης και πιστοποίησης για τις δεξιότητες στόχους. Ανάλυση της προσαρμοστικότητας τέτοιων συστημάτων στους κρατούμενους.....	8
A.1.3 Μελέτη σχετικά με το σύστημα επανένταξης των κρατουμένων και την εφαρμογή τέτοιων μοντέλων.....	9
Μέρος ΙΙΙ A2 Παρακολούθηση βάσει πεδίου των συνθηκών των διαφόρων εταίρων. Έρευνες εταίρων.....	11
A.2.1 Έρευνα και συλλογή δεδομένων από τους τοπικά επιλεγμένους συμμετέχοντες. Ερωτηματολόγια για κρατούμενους και λειτουργούς.....	11
Μέρος ΙV Αποτελέσματα έρευνας - συνοπτική περίληψη.....	13
Μέρος V A3 Πλαίσιο δεξιοτήτων - ανάλυση και ορισμός.....	14
A3.1 Ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν προηγουμένως.....	14
A3.2 Ανάλυση των εγκάρσιων και πρακτικών δεξιοτήτων στις θέσεις που σχετίζονται με το θέατρο.....	14
A3.2.1 Σύγκριση των εγκάρσιων δεξιοτήτων σε διάφορες θέσεις εργασίας	14
A3.2.2 Τυπική και άτυπη εκπαίδευση.....	15
Συμπεράσματα	15

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Εισαγωγή

Η παρούσα έκθεση αφορά την Παγκόσμια Έκθεση που αναπτύχθηκε με την ολοκλήρωση του Έργου **SKILLS FOR FREEDOM - ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 1**. Το όλο έργο υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου των δεξιοτήτων των κρατουμένων που αναπτύσσονται μέσω των τεχνών και του θεάτρου. Η ακόλουθη Εκτελεστική Έκθεση εκπονήθηκε με σκοπό την ανάλυση των πληροφοριών που παρείχαν οι εταίροι και την παροχή ορισμένων τελικών συμπερασμάτων σχετικά με το Έργο.

Στόχος του Έργου ήταν η απόκτηση των πληροφοριών σχετικά με τις δεξιότητες που εκπροσωπούσαν τα πρόσωπα που εκτίουν ποινή φυλάκισης στις χώρες που συμμετέχουν στο Έργο. Οι δεξιότητες που παρουσίαζαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την κοινοπραξία, αφορούσαν το ευρύ πλαίσιο των τεχνών. Επιπλέον, οι ερευνητές επικεντρώθηκαν στους τυπικούς και μη τυπικούς τρόπους εκπαίδευσης που είναι διαθέσιμες στους κρατούμενους εντός των εγκαταστάσεων των σωφρονιστικών ιδρυμάτων καθώς και των νομικών προσώπων που είναι υπεύθυνα για το θέμα αυτό.

Τα άτομα που συμμετείχαν στην εκπόνηση της Έκθεσης περιελάμβαναν τους εταίρους από τις ακόλουθες χώρες: την Ιταλία, την Τουρκία, την Κύπρο, τη Γερμανία, τη Βουλγαρία, την Πολωνία, το Βέλγιο και την Ισπανία, εκ των οποίων η κάθε μια συνέβαλε σημαντικά στην τελική έκδοση της Παγκόσμιας Έκθεσης.

Η Παγκόσμια Έκθεση αποτελείται από πέντε μέρη και κάθε ένα από αυτά έχει αναπτυχθεί δεόντως από τη χώρα που συμμετέχει στο Έργο, αντίστοιχα.

Το μέρος I, το οποίο επικεντρώθηκε στις μεθόδους έρευνας που χρησιμοποιήθηκαν στην έκθεση, εκπονήθηκε από τον Πολωνό εταίρο. Το μέρος II παραδόθηκε από κάθε εταίρο και περιείχε τις πληροφορίες για τα υπάρχοντα μοντέλα που λειτουργούσαν στις χώρες τους καθώς και σε άλλες χώρες που χρησίμευαν ως υποδειγματικά μοντέλα. Το μέρος III, το οποίο συνοψίζει τις εκθέσεις των εταίρων, αναπτύχθηκε από τον Πολωνό εταίρο. Το Μέρος IV ασχολήθηκε με την παρατήρηση που έγινε σε κάθε χώρα από κάθε χώρα εταίρο, ενώ το Μέρος V ήταν μια συνοπτική περίληψη των παρεχόμενων αποτελεσμάτων που συνέταξε ο Πολωνός εταίρος. Το τελευταίο τμήμα, Μέρος VI, που επίσης προετοιμάστηκε από τον Πολωνό εταίρο, περιείχε ανάλυση και ορισμό του πλαισίου δεξιοτήτων καθώς και το τελικό συμπέρασμα της έκθεσης.

Η Παγκόσμια Έκθεση είναι διαθέσιμη στα Αγγλικά, γεγονός που καθιστά το περιεχόμενο που παρουσιάζεται σαφές και εύκολα προσβάσιμο σε όσους ενδιαφέρονται για το ερευνητικό πρόβλημα. Ωστόσο, εξαιτίας του γεγονότος ότι η πλήρης έκδοσή του είναι αρκετά εκτεταμένη και που μπορεί να αποτρέψει ορισμένους αναγνώστες από την ανάγνωση ολόκληρης της εργασίας, η Εκτελεστική Έκθεση προσφέρει ένα συνομειμένο αντίγραφο,

που παράλληλα αποτελεί και μια περιεκτική σύνοψη του θέματος. Ωστόσο, για όσους επιθυμούν να έχουν πρόσβαση στην πλήρη έκδοση της Παγκόσμιας Έκθεσης, μπορούν να επισκεφθούν την ιστοσελίδα http://www.cb.szczecin.pl/wp-content/uploads/2016/07/SKILLS-FOR-FREEDOM-GLOBAL-REPORT-FOR-THE-IO_1_FINAL-VERSION_11.09.2016.pdf. Η Εκτελεστική Έκθεση θα μεταφραστεί στις εθνικές γλώσσες όλων των εταίρων, κάτι που είναι σημαντικό καθώς θα μπορέσει να δώσει κάποιες συστάσεις προς τα εθνικά όργανα που είναι υπεύθυνα για την παράδοση της εκπαίδευσης στα σωφρονιστικά ιδρύματα και θα επιτρέψει στους κρατούμενους να μάθουν τις απαραίτητες εγκάρσιες και τεχνικές δεξιότητες που θα βοηθήσουν την επανένταξή τους στην κοινωνία.

ΜΕΡΟΣ Ι Μέθοδοι έρευνας στο Έργο Skills for Freedom

Η Εισαγωγή έδωσε μια εικόνα για το ερώτημα που ήταν το κύριο θέμα του Έργου, δηλαδή οι τρόποι και οι δυνατότητες εξέτασης των δεξιοτήτων, ιδιαίτερα εκείνων που σχετίζονται με ένα ευρύ φάσμα των τεχνών που ήδη κατείχαν οι κρατούμενοι στις χώρες εταίρους. Απεικονίστηκαν επίσης διάφορα μέτρα που επιτρέπουν στους κρατούμενους να αποκτήσουν νέες δεξιότητες. Οι νέες δεξιότητες διευρύνθηκαν από μια σειρά από αυτές που αφορούσαν αυστηρά την εκπαίδευση, γεγονός που έδωσε στους φυλακισμένους νέες προοπτικές και ευκαιρίες για ένα καλύτερο μέλλον.

Αυτό που είναι σημαντικό για αυτήν την ενότητα, είναι το γεγονός ότι υπογράμμισε τη σημασία της αναγνώρισης των δεξιοτήτων που έχουν ήδη οι καταδικασθέντες πριν την εφαρμογή οποιασδήποτε μορφής διδασκαλίας, ανεξάρτητα από τη φύση των δεξιοτήτων, καθώς και από το πνευματικό τους επίπεδο, τα ενδιαφέροντά τους και τις γνωστικές τους ανάγκες. Αυτή η προσέγγιση είναι καλά τεκμηριωμένη καθώς υπάρχουν πολλοί παράγοντες που επηρεάζουν τις προοπτικές των καταδικωμένων να αποκτήσουν τις κατάλληλες δεξιότητες και γνώσεις που θα επηρεάσουν σημαντικά τις μελλοντικές τους προοπτικές.

Οι παράγοντες που συμβάλλουν καθοριστικά στη ζωή των πρώην κρατουμένων περιλαμβάνουν την προηγούμενη εμπειρία τους στη μάθηση και το εκπαιδευτικό τους υπόβαθρο. Οι δεξιότητες και οι γνώσεις που έχουν κατά τη διάρκεια της φυλάκισής τους πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον σχεδιασμό της πορείας και του πεδίου της έρευνας. Εκτός από αυτές τις πτυχές, οι πληροφορίες σχετικά με τις προηγούμενες σχέσεις τους με κύκλους που θεωρούνται συνήθως παθολογικές, περικλείουν εγκληματίες, αλκοολικούς, τοξικομανείς ή άτομα με τάση να διαπράττουν εγκλήματα. Αυτές οι πληροφορίες πρέπει να αντανακλούνται διεξοδικά, καθώς θα είναι ζωτικής σημασίας για διεξαγωγή της έρευνας. Επιπλέον, όπως δηλώνει ο συγγραφέας, ο αριθμός των καταδικασθέντων που συμπεριλήφθηκαν στην έρευνα και ο τύπος του σωφρονιστικού ιδρύματος, είτε κλειστού είτε ανοιχτού τύπου, πρέπει να εξεταστούν προσεκτικά από τους εταίρους που συμμετέχουν στη μελέτη.

Λαμβάνοντας υπόψη όλες αυτές τις πτυχές, ήταν δυνατό να αποφασιστεί ο τύπος των διεξαγόμενων μελετών και να επιλεγούν κατάλληλες μέθοδοι, τεχνικές και ερευνητικά εργαλεία που ήταν τα πλέον κατάλληλα για την έρευνα. Τα μέτρα που επιλέγηκαν για τη

συλλογή όλων των απαραίτητων δεδομένων ήταν τα εξής: μια έρευνα, με δύο τύπους ερωτηματολογίων - για τους δασκάλους και τους φορείς λειτουργίας στις φυλακές και τους ίδιους τους κρατούμενους - αναζήτηση των δευτερογενών πηγών και των στατιστικών μεθόδων.

Παρόλο που η μορφή των ερωτηματολογίων που διεξήγαγαν όλοι οι εταίροι για τις ομάδες στόχους τους ήταν ομοιόμορφη, ήταν αναμενόμενο ότι τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα θα ήταν διαφορετικά, λόγω των διαφορετικών συνθηκών υπό τις οποίες διεξήχθη η έρευνα.

Και τα δύο ερωτηματολόγια που παρουσιάστηκαν στην Παγκόσμια Έκθεση ήταν πολύ λεπτομερή και έτσι επέτρεψαν στους ερευνητές να διεξάγουν την έρευνα με τέτοιο τρόπο ώστε να αποκτήσουν τις πιο ακριβείς και αξιόπιστες απαντήσεις από τους ερωτηθέντες. Αυτό έκανε την έκθεση πολύ εμβριθής και παράλληλα κατάφερε να απεικονίσει την κατάσταση των φυλακών στις χώρες εταίρους, καθώς και τις επιλογές και τις δυνατότητες που προσφέρονται στους κρατούμενους και τους πρώην φυλακισμένους όσον αφορά την εκπαίδευση και την απόκτηση νέων δεξιοτήτων, που θα διευκολύνει την αποκατάστασή τους και την επιστροφή τους στους κανονικούς τρόπους διαβίωσης.

ΜΕΡΟΣ II Αναφορές από τους εταίρους του Έργου

Αυτό το τμήμα της Έκθεσης ασχολείται με τα δεδομένα που παρέχονται από κάθε εταίρο του Έργου. Πρόκειται για ένα πολύ εκτεταμένο τμήμα, δεδομένου ότι δεν ασχολείται μόνο με το υλικό που αφορά την τρέχουσα κατάσταση στα σωφρονιστικά ιδρύματα των χωρών εταίρων, αλλά αφορά επίσης τα δεδομένα σχετικά με τα επιλεγμένα παραδείγματα από άλλες χώρες.

Το τμήμα βασίζεται στα στοιχεία που συλλέχθηκαν από τους ερευνητές από όλες τις πηγές που προέρχονται από τα επίσημα έγγραφα που παρείχαν μια εκτεταμένη, ολοκληρωμένη και ενημερωμένη εικόνα της κατάστασης στα σωφρονιστικά συστήματα στις χώρες εταίρους.

Οι μεμονωμένες εκθέσεις συντάχθηκαν σύμφωνα με ένα οργανωμένο πρόγραμμα το οποίο έλαβε την ακόλουθη μορφή:

- **A.1.** Μελετώντας τα υπάρχοντα μοντέλα.
- **A1.1.** Έρευνα στα έργα για παρόμοιες εμπειρίες από τις χώρες της Ε.Ε με σύγκριση με άλλα μοντέλα εμπειριών της Ε.Ε και της Βόρειας Αμερικής.
- **A1.2.** Έρευνα σχετικά με τα συστήματα επικύρωσης και πιστοποίησης για τις δεξιότητες στόχους. Ανάλυση της προσαρμοστικότητας τέτοιων συστημάτων στους κρατούμενους.
- **A.1.3.** Μελέτη σχετικά με το σύστημα επανένταξης των κρατουμένων και την εφαρμογή τέτοιων μοντέλων.

A.1 Μελετώντας τα υπάρχοντα μοντέλα

Κάθε ένας από τους εταίρους παρείχε πληροφορίες σχετικά με τα υφιστάμενα μοντέλα του σωφρονιστικού συστήματος που λειτουργούσαν στη χώρα τους αναφορικά με τον τύπο αυτών των ιδρυμάτων, τον αριθμό των παραβατών που εκτίουν ποινή φυλάκισης, τα εφαρμοζόμενα διορθωτικά μέτρα, τη δυνατότητα να αποκτήσουν εκπαίδευση σε διάφορα επίπεδα, μορφές επικύρωσης και πιστοποίησης.

Δεδομένου ότι οι λεπτομερείς αναφορές περιελήφθησαν στην Παγκόσμια Έκθεση, ένας σύντομος απολογισμός των παραδοθέντων δεδομένων, είναι ο ακόλουθος.

- **Ιταλία** - όπως προκύπτει από τα δεδομένα που συλλέχτηκαν, οι κρατούμενοι εκτιμούν γενικά τα εργαστήρια και την κατάρτιση που διεξάγονται στις φυλακές - που μπορεί να είναι τυπική ή μη τυπική μάθηση - ως πολύτιμες αφού τους δίνουν μια ευκαιρία για αυτοανάπτυξη.
- **Βουλγαρία** – οι ερευνητές σημείωσαν ότι, ανάλογα με την ποινή του δράστη, ένα ατομικό σχέδιο κοινωνικών και διορθωτικών δραστηριοτήτων προσαρμόζεται στις ανάγκες του κρατουμένου και αναθεωρείται κάθε χρόνο. Σκοπός αυτών των δραστηριοτήτων είναι η αποκατάσταση και η απόκτηση δεξιοτήτων και γνώσεων που θα βοηθούσαν τους κρατούμενους να έχουν μια νόμιμη ζωή μετά την επανένταξή τους στην κοινωνία.
- **Τουρκία** - παρά τις νομικές ρυθμίσεις που έχουν σχεδιαστεί για την κάλυψη των βασικών εκπαιδευτικών απαιτήσεων των καταδικών και των πρώην φυλακισμένων, η χαμηλή συμμετοχή στην κατάρτιση καθιστά τα σχέδια λιγότερο αποτελεσματικά από το αναμενόμενο.
- **Βέλγιο & Εσθονία** - Και οι δύο χώρες παρουσιάστηκαν μαζί με τον αριθμό των κρατουμένων που συμμετείχαν στα μαθήματα τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης και την ολοκλήρωσή τους πριν από την 1η Οκτωβρίου 2013. Επιπλέον, εξετάστηκαν τα ακόλουθα θέματα: το νομικό καθεστώς της πιστοποίησης και στις δύο χώρες, τον τύπο των προσφερομένων προγραμμάτων, τα σωφρονιστικά όργανα για την κινητοποίηση των φυλακισμένων για εκπαιδευτικούς σκοπούς, τις σχέσεις με τα εξωτερικά εκπαιδευτικά κέντρα, τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις της διδασκαλίας στη λειτουργία του προσωπικού της φυλακής, τις μορφές πρόσληψης εκπαιδευτικών και τον αριθμό τους στην τυπική και μη τυπική μάθηση, τις μορφές παιδαγωγικής καθοδήγησης, την κατάρτιση για τους νέους εκπαιδευτικούς και εκείνους που ήδη εργάζονται στη φυλακή, καθώς και το ίδρυμα που είναι αρμόδιο για την κατάρτιση.
- **Πολωνία** – Ο σκοπός της διοργάνωσης εκπαιδευτικών μαθημάτων στις εγκαταστάσεις της φυλακής και έξω από αυτήν είναι να επιτρέψει την αποκατάσταση και την ένταξη των κρατουμένων στην κοινότητα. Υπάρχουν τρεις τύποι φυλακών (κλειστοί, ημιανοικτοί και ανοικτοί) και η εκμάθηση μπορεί να πραγματοποιηθεί σε κλάδους του δημοτικού σχολείου και του μεσαίου γυμνασίου, τις επαγγελματικές σχολές, στα γυμνάσια ή με

μαθήματα επαγγελματικών προσόντων. Εκτός από την κανονική εκπαίδευση, οι κρατούμενοι έχουν πρόσβαση σε μορφές πολιτιστικής εκπαίδευσης (ζωγραφική, γραφικά, διδασκαλία θεάτρου). Επιπλέον, παρόλο που δεν υπάρχει υποχρέωση να εργαστούν σύμφωνα με το πολωνικό νομικό σύστημα σωφρονιστικών συστημάτων, οι κρατούμενοι μπορούν να βρουν εργασία τόσο στη φυλακή όσο και εκτός αυτής. Αυτό που είναι πολύ σημαντικό για τους κρατούμενους που ολοκληρώνουν την εκπαίδευσή τους είναι ότι πιστοποίηση που τους χορηγείται δεν αναφέρει το πού ολοκληρώθηκε η εκπαίδευση.

- **Γερμανία** - Ο σκοπός του σωφρονιστικού συστήματος είναι να οδηγήσει τον δράστη πίσω στην κοινωνία. Σε ορισμένα συστήματα φυλακών, η επαγγελματική εκπαίδευση συνοδεύεται από εργασιακές δραστηριότητες, ενώ σε άλλες η επαγγελματική κατάρτιση αποτελεί μέρος της υπηρεσίας εκπαίδευσης των φυλακών. Με αυτόν τον τρόπο οι συμμετέχοντες στο μάθημα συνδέουν τη θεωρία που μαθαίνει στην τάξη με την πρακτική στα εργαστήρια. Μπορούν επίσης να συμμετάσχουν σε καλλιτεχνικές τάξεις που πραγματοποιούνται τόσο από τους επαγγελματίες όσο και από τους άπειρους καλλιτέχνες. Αυτές οι κατηγορίες εκτιμώνται για τη θεραπευτική τους αξία.
- **Κύπρος** - η κεντρική φυλακή της Λευκωσίας προσφέρει εκπαιδευτικά προγράμματα στους κρατούμενους (τυπική και μη εκπαίδευση), καθώς και διάφορα αθλήματα και εργαστήρια για διάφορες τέχνες. Οι κρατούμενοι μπορούν επίσης να προετοιμαστούν για εξετάσεις και να λάβουν πιστοποίηση για τις προσπάθειές τους. Οι αποκτηθείσες ικανότητες θα τους βοηθήσουν να επανενταχθούν στην κοινωνία.

A1.1 Έρευνα στα έργα για παρόμοιες εμπειρίες από τις χώρες της Ε.Ε με σύγκριση με άλλα μοντέλα εμπειριών της Ε.Ε και της Βόρειας Αμερικής.

Οι πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τα υπάρχοντα μοντέλα που παρατηρήθηκαν στο σύστημα των σωφρονιστικών συστημάτων συλλέχθηκαν από τις εξής χώρες:

- Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής
- Καναδάς
- Βέλγιο, Ισπανία και Τουρκία
- Μογγολία
- Γερμανία και Λιθουανία
- Ρουμανία

Παρά το γεγονός ότι η υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων στις προαναφερθείσες χώρες διαφέρει σημαντικά, λόγω των ποικίλων συνθηκών και δυνατοτήτων, ο τελικός στόχος είναι να δοθεί η δυνατότητα στους κρατούμενους να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που παρέχουν τα σωφρονιστικά ιδρύματα και να εγγραφούν σε τυπικές ή μη τυπικές εκπαιδεύσεις, και με την ολοκλήρωσή τους να επανενταχθούν επιτυχώς στην κοινωνία.

A1.2 Έρευνα σχετικά με τα συστήματα επικύρωσης και πιστοποίησης για τις δεξιότητες στόχους. Αναλύοντας την προσαρμοστικότητα τέτοιων συστημάτων στους κρατούμενους

Ιταλία - Η διαδικασία πιστοποίησης των δεξιοτήτων που αποκτήθηκαν είτε επίσημα είτε ανεπίσημα, αποτελείται από τρία στάδια: ταυτοποίηση, επικύρωση μέσω αξιολόγησης από δεύτερο μέρος και πιστοποίησης (αξιολόγηση από τρίτο μέρος). Η πιστοποίηση που αποκτήθηκε σε ανεπίσημο πλαίσιο εισήχθη πρόσφατα στην Ιταλία και βρίσκεται ακόμα υπό διαμόρφωση. Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας αυτής, όταν τα περιφερειακά συστήματα θα λειτουργούν τακτικά, ο κρατούμενος μπορεί να λάβει την πιστοποίηση που έχει εκδοθεί από τα εξουσιοδοτημένα όργανα.

Παρέχεται τυπική εκπαιδευτική κατεύθυνση, αλλά σπάνια σχετίζεται με καλλιτεχνικές δραστηριότητες.

Βουλγαρία – Οι κρατούμενοι έχουν τη δυνατότητα εκπαίδευσης (πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας, ανώτερης) και απόκτησης προσόντων - το βασικό χαρακτηριστικό είναι η κινητοποίηση. Μπορούν να συμμετέχουν σε δημιουργικές και πολιτιστικές δραστηριότητες. Όσοι έχουν ήδη επαγγελματικά προσόντα μπορούν να συνεχίσουν να μαθαίνουν άλλες δεξιότητες και να επωφελούνται από τις ευκαιρίες για επανακατάρτιση.

Τουρκία – Όπως μπορεί να συναχθεί από την έκθεση, οι κρατούμενοι μπορούν να παρακολουθήσουν μαθήματα στην επαγγελματική εκπαίδευση ενηλίκων, όπως υπολογιστές, ξένες γλώσσες, μαγειρική, φύλαξη παιδιών, φωτογραφία, μαθήματα τέχνης (χορός, όργανα, θέατρο ή αγγειοπλαστική). Η χορηγούμενη πιστοποίηση δεν φέρει καμία διαφορά μεταξύ εκείνης που προσφέρεται στους κρατούμενους και τους μη καταδικασθέντες και οι δεξιότητες που αποκτούνται αναγνωρίζονται στην αγορά εργασίας τόσο στην Τουρκία όσο και σε άλλες χώρες όπου χρησιμοποιείται η μέθοδος Europass. Ωστόσο, λόγω του γεγονότος ότι η Τουρκία δεν είναι μέλος της ΕΕ, οι κρατούμενοι δεν μπορούν να εργαστούν σε αυτές τις χώρες

Βέλγιο – Σύμφωνα με τους ερευνητές, η μεγαλύτερη πρόκληση για τα κέντρα εκπαίδευσης ενηλίκων που εμπλέκονται σε σωφρονιστικά προγράμματα είναι τα χαμηλά ποσοστά ολοκλήρωσης που προκύπτουν από τις μετακινήσεις ατόμων μεταξύ των φυλακών ή τις αναθέσεις εργασιών που τους αναγκάζουν ή τους επιτρέπουν να αποχωρήσουν από το πρόγραμμα. Ωστόσο, τα μαθήματα και τα προγράμματα τελειώνουν με συγκεκριμένα πιστοποιητικά ή πτυχία. Αυτά τα πιστοποιητικά και τα πτυχία, καθώς και τα πρακτικά των ιδρυμάτων, είναι πανομοιότυπα με αυτά που προσφέρονται εκτός φυλακής και αναγνωρίζονται από την κυβέρνηση.

Πολωνία – Οι κρατούμενοι έχουν πρόσβαση σε πολλά είδη μαθημάτων κατάρτισης ή διδασκαλίας με στόχο την αύξηση των προσόντων τους. Ωστόσο, η εκπαιδευτική προσφορά είναι λιγότερο αισιόδοξη. Τα εργαστήρια και οι τέχνες είναι πολύ δημοφιλή στους καταδικασμένους, αν και δεν συμμετέχουν όλοι στις τάξεις. Τα θεατρικά εργαστήρια είναι το πιο δημοφιλή. Η ισχύς του πιστοποιητικού που παραχωρείται είναι ίδια με εκείνη που μπορεί να

αποκτηθεί εκτός φυλακής, γενικά είναι αποδεκτή. Ωστόσο, λόγω του ποινικού μητρώου τους, οι τρόφιμοι αντιμετωπίζουν προβλήματα στην εξεύρεση εργασίας.

Μογγολία – Σύμφωνα με την έκθεση, οι κρατούμενοι λαμβάνουν εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα. Οι δεξιότητες που αποκτώνται μέσα από καλλιτεχνικές δραστηριότητες, ιδιαίτερα ζωγραφική, είναι καθοριστικής σημασίας για τη διαδικασία αποκατάστασής τους.

Κύπρος – Οι κρατούμενοι έχουν πρόσβαση στην τεχνική σχολή (όχι σε δημοτικό σχολείο και γυμνάσιο) και μπορούν επίσης να συμμετέχουν σε εξ αποστάσεως εκπαίδευση για να αποκτήσουν πτυχίο πανεπιστημίου ή άλλο ισοδύναμο δίπλωμα.

Ελλάδα – Στους κρατούμενους προσφέρονται κάθε είδους εκπαιδευτικές ευκαιρίες. Μπορούν επίσης να εγγραφούν στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, εάν δεν υπάρχει τέτοιο σχολείο στη φυλακή. Τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης (L.L.C.) προσφέρουν βασική εκπαίδευση σε όλους τους κρατούμενους.

A.1.3 Μελέτη σχετικά με το σύστημα επανένταξης των κρατουμένων και την εφαρμογή τέτοιων μοντέλων

Αυτό το μέρος της έκθεσης ασχολείται με τους τρόπους με τους οποίους τα σωφρονιστικά συστήματα στις χώρες εταίρους εφαρμόζουν την ιδέα της ένταξης των κρατουμένων μέσω διαφόρων εκπαιδευτικών μαθημάτων και άλλων δραστηριοτήτων σχετικών με την τέχνη.

Ιταλία – Οι κρατούμενοι μπορούν να επωφεληθούν από μαθήματα πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης, μαθήματα στο Πανεπιστήμιο, τα μαθήματα γλώσσας και τις αθλητικές δραστηριότητες. Επιπλέον, τα εργαστήρια που σχετίζονται με την τέχνη, όπου οι τρόφιμοι μπορούν να αναπτύξουν τις καλλιτεχνικές τους δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων μορφών γραφής ή θεάτρου, έχουν καταστεί ως πολύ χρήσιμα μέσα για την κοινωνική επανένταξη στην κοινότητα των φυλακών.

Βουλγαρία – Δεδομένου ότι ο κύριος στόχος των εργασιών των σωφρονιστικών υπαλλήλων στη Βουλγαρία είναι η πρόληψη και η κοινωνική επανένταξη, προσφέρεται στους κρατούμενους ένα ευρύ φάσμα εκπαιδευτικών προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και καλλιτεχνικών μαθημάτων. Οι ερευνητές καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι κρατούμενοι επωφελούνται από τέτοιες δραστηριότητες, καθώς αποκτούν τις δεξιότητες που θα βοηθήσουν στη ζωή τους μετά τη φυλακή. Αυτό που είναι δύσκολο να εκτιμηθεί είναι το ποσοστό επανένταξης, καθώς δεν μπορεί να καταμετρηθεί. Η αξία αυτών των μαθημάτων αναγνωρίζεται, αλλά λόγω της έλλειψης χρηματοδότησης στο σωφρονιστικό σύστημα, τα ποσά που δαπανώνται για αυτά δεν επαρκούν.

Τουρκία – Τα επαγγελματικά και τεχνικά μαθήματα οργανώνονται με σκοπό την αυτοανάπτυξη των φυλακισμένων, τις ανάγκες της αγοράς και την παροχή απασχόλησης. Οι εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές δραστηριότητες στη φυλακή χωρίζονται σε τρεις κλάδους,

όπως μαθήματα αλφαριθμητισμού, τυπική εκπαίδευση (ανοικτή δευτεροβάθμια εκπαίδευση, γυμνάσιο ανοιχτής εκπαίδευσης και πανεπιστήμιο ανοικτής εκπαίδευσης με εξ αποστάσεως εκπαίδευση) και επίσημη ανώτατη εκπαίδευση. Τα πιστοποιητικά παρέχονται κατά την ολοκλήρωση των μαθημάτων. Σύμφωνα με την έκθεση, η εκπαίδευση στη φυλακή έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση της υποτροπής και την αύξηση των προοπτικών απασχόλησης.

Βέλγιο, Ισπανία και Τουρκία – Μετά τη σύγκριση των σωφρονιστικών συστημάτων αυτών των χωρών, μπορεί να συναχθούν τα ακόλουθα συμπεράσματα. Η εκπαίδευση των φυλακών δημιουργεί θετικά αποτελέσματα που προκύπτουν από το γεγονός ότι διευρύνει τις ευκαιρίες μάθησης προσφέροντας περισσότερες επιλογές στους κρατούμενους. Αμφισβητεί τα παραδοσιακά εκπαιδευτικά συστήματα με την εισαγωγή πιο καινοτόμων προγραμμάτων και μεθόδων. Τέλος, βοηθά στην προετοιμασία των κρατουμένων για τη ζωή μετά τη φυλακή. Ωστόσο, οι ερευνητές παρατηρούν επίσης τις αρνητικές πτυχές, όπως τα προβλήματα που συνδέονται με τους μη επίσημους, μη ελεγχόμενους παρόχους εκπαίδευσης ενηλίκων (συχνά αλυσίδες ιδρυμάτων και παραρτήματα πανεπιστημίων) που παραμένουν εκτός των επίσημων εθνικών καθεστώτων διασφάλισης της ποιότητας και δεν υπόκεινται σε εσωτερικές ή εξωτερικές διαδικασίες ελέγχου / παρακολούθησης. Επίσης, τα προβλήματα προστασίας των κρατουμένων είναι συνέπεια της έλλειψης επαρκούς πληροφόρησης για τον υποψήφιο. Καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι λόγω της διαφορετικής φύσης των σωφρονιστικών συστημάτων σε συγκεκριμένες χώρες, η μορφή των μαθημάτων είναι ευέλικτη και προσαρμοσμένη στις ανάγκες κάθε κράτους.

Πολωνία – Η εκπαίδευση και άλλες μορφές γενικών δραστηριοτήτων εκτελούνται από την Υπηρεσία Φυλακών και άλλους φορείς που συνεργάζονται για την επανένταξη και την αποκατάσταση των καταδικών. Η εκπαίδευση εκτελείται σε όλα τα επίπεδα, δηλαδή στο δημοτικό, το γυμνάσιο, στο λύκειο, στη συμπληρωματική τεχνική και στη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση. Επιπλέον, οι κρατούμενοι έχουν την ευκαιρία να μαθαίνουν έξω από τα ιδρύματα φυλακών. Αυτή η προσέγγιση για τη διευκόλυνση της διαδικασίας αποκατάστασής τους και την αύξηση των ευκαιριών απασχόλησής τους ενισχύεται επιπλέον από τη συμμετοχή των κρατουμένων σε εθελοντικές ή καλλιτεχνικές δραστηριότητες. Αν και η κλίμακα των προγραμμάτων αυτών δεν είναι σημαντική, ωστόσο, ο αριθμός τους έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια. Αυτό που πρέπει να τονιστεί είναι το γεγονός ότι τόσο η ενεργητική όσο και η παθητική συμμετοχή, ενεργώντας ως ακροατήριο, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της κοινωνικής στάσης στις συμπεριφορές των κρατουμένων.

Γερμανία & Λιθουανία – Όπως προκύπτει από την Έκθεση σχετικά με την κατάσταση στις γερμανικές φυλακές, οι ωφέλιμες πτυχές της συνεργασίας με τον εκπαιδευτικό και τον καλλιτεχνικό τομέα εκτιμήθηκαν τόσο από τους φυλακισμένους όσο και από τους εκπαιδευτικούς/ καλλιτέχνες. Η συμμετοχή στις δραστηριότητες επέτρεψε στους κρατούμενους να μάθουν τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες στην κανονική ζωή αλλά επίσης είχαν σημαντικό θεραπευτικό αποτέλεσμα. Παρ' όλα αυτά, υπήρξαν ορισμένα επικριτικά σχόλια από τους ανθρώπους που εργάζονται με τους κρατούμενους. Στη Γερμανία

επισημάνθηκε ότι λόγω της έλλειψης επαρκούς ικανότητας του προσωπικού για την πραγματοποίηση καλλιτεχνικών έργων, δεν αποτελούν συνηθισμένο φαινόμενο στις φυλακές. Το ίδιο σημείο τέθηκε με αναφορά στη Λιθουανία.

Κύπρος – Οι κρατούμενοι έχουν πρόσβαση σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες που εκτελούνται από εκπαιδευτικούς που διορίζονται από το Υπουργείο Παιδείας ή μερικές φορές από ιδιωτικά και κρατικά πανεπιστήμια ή ΜΚΟ. Η εκπαίδευσή τους που υλοποιείται με τυπικές και μη τυπικές μεθόδους, πραγματοποιείται στις εγκαταστάσεις της φυλακής. Κατά τη διάρκεια τέτοιων μαθημάτων που περιλαμβάνουν επίσης τις περιοχές που σχετίζονται με την τέχνη (θέατρο, μουσική, τέχνες, χειροτεχνία, χορός και άλλοι), οι συμμετέχοντες μαθαίνουν τις δεξιότητες που απαιτούνται για την αντιμετώπιση άλλων ανθρώπων, όχι μόνο στη φυλακή αλλά κυρίως όταν επιστρέφουν στην κανονική ζωή. Ωστόσο, είναι δύσκολο να μετρηθεί ο βαθμός επανένταξης, καθώς δεν υπάρχουν υπηρεσίες επιτήρησης και δεν υπάρχει υποστήριξη για τον απελευθερωμένο φυλακισμένο.

Ελλάδα – Στους κρατούμενους προσφέρονται διάφορες ευκαιρίες, ιδιαίτερα για την ανάπτυξη χρήσιμων δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για τη μελλοντική ζωή μετά τη φυλακή. Επιπλέον, ορισμένοι από αυτούς έχουν τη δυνατότητα να σπουδάσουν έξω από τη φυλακή, γεγονός που αποτελεί πρόσθετο πλεονέκτημα για την εκμάθηση των κοινωνικά επιθυμητών δεξιοτήτων.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ Α2 Παρακολούθηση βάσει πεδίου των συνθηκών των διαφόρων εταιρών. Έρευνες των εταιρών

A.2.1 Έρευνα και συλλογή δεδομένων από τους τοπικά επιλεγμένους συμμετέχοντες. Ερωτηματολόγια για κρατούμενους και λειτουργούς

Ιταλία – Η έρευνα διεξήχθη μεταξύ 36 κρατουμένων. Ένας σημαντικός αριθμός ερωτηθέντων είχε την ευκαιρία να μελετήσει στη φυλακή (63,89%), να μάθει μια νέα εργασία (47,22%) και να αποκτήσει νέες δεξιότητες (55,56%). Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από το ερωτηματολόγιο δείχνουν ότι η συμμετοχή στα μαθήματα επέτρεψε στους κρατούμενους να αποκτήσουν τις επιθυμητές δεξιότητες, όπως συμπεριφορά σε ομαδική εργασία, συνεργασία (52,78%) και καλύτερη έκφραση συναισθημάτων και διάθεσης (27,78%). Επιπλέον, ένας μεγάλος αριθμός (80,56%) εξέφρασε την προθυμία να μάθει νέες δεξιότητες (δεξιότητες προσανατολισμένες στην εργασία, χειροτεχνίες, καλλιτεχνικές δεξιότητες) και να συμμετάσχει σε προγράμματα δεξιοτήτων (86,11%).

Τα ερωτηματολόγια των **λειτουργών** έδειξαν ότι οι κρατούμενοι έχουν την ικανότητα να παρακολουθούν την εκπαίδευση (93,94%), να μαθαίνουν νέες εργασίες (78,79%), να αποκτούν νέες δεξιότητες (81,82%), να δραστηριοποιούνται στον τομέα της τέχνης 84,85%). Ωστόσο, πολλοί από αυτούς ήταν σκεπτικοί σχετικά με τις πιθανότητες να βρουν δουλειά μετά τη φυλακή με τις αποκτηθείσες δεξιότητες (63,64%), ενώ μια μικρή ομάδα ήταν θετική (27,27%). Σύμφωνα με τους λειτουργούς, οι δραστηριότητες όπως οι θεατρικές παραστάσεις

(87,88%), οι διαλέξεις (87,88%), η ζωγραφική (78,79%) ήταν οι πιο δημοφιλείς ανάμεσα στους κρατούμενους.

Γερμανία – Η έρευνα περιελάμβανε 30 κρατούμενους (5 φυλακές) σε διάφορες ηλικιακές ομάδες, τόσο σε ανοικτά όσο και σε κλειστά σωφρονιστικά ιδρύματα. Οι ερωτηθέντες ήταν γενικά θετικοί όσον αφορά τις ευκαιρίες που τους δόθηκαν σχετικά με την ανάληψη της εκπαίδευσης (80%), την εκμάθηση μιας νέας εργασίας (80%), την απόκτηση νέων δεξιοτήτων (83%), τη θετική επίδραση των νέων δεξιοτήτων στη ζωή τους στις φυλακές (73,3%). Ένας σημαντικός αριθμός (70%) των ερωτηθέντων εξέφρασε την προθυμία να μάθει κάποιες νέες δεξιότητες και να συμμετάσχει σε σχέδια δεξιοτήτων (90%).

Τα ερωτηματολόγια των **λειτουργών** είχαν παρόμοια αποτελέσματα στα θέματα της ανάληψης της εκπαίδευσης (80,6%), της εκμάθησης μιας νέας εργασίας (56,7%), της απόκτησης νέων καλλιτεχνικών δεξιοτήτων (80%), ήταν αισιόδοξοι στο να βρουν δουλειά μετά τη φυλακή (93,4%) και επιθυμούν να συμμετάσχουν σε προγράμματα δεξιοτήτων (90%), ωστόσο το 60% δυσκολεύεται να καθορίσει εάν οι κοινωνικές δεξιότητες και οι νέες ικανότητες που αποκτώνται μέσω καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων θα βοηθήσουν πολύ έξω από τη φυλακή.

Βουλγαρία – Η έρευνα ήταν εθελοντική και διεξήχθη μεταξύ 59 κρατουμένων (44 άνδρες) σε φυλακή κλειστού τύπου. Τα πορίσματα που προέκυψαν από τους ερωτηθέντες διαφέρουν σημαντικά από αυτά που προέκυψαν από τα ερωτηματολόγια των λειτουργών. Οι παρατηρήσεις των λειτουργών που εργάζονται με τους κρατούμενους (35) σχετικά με τις δυνατότητες των κρατουμένων να λάβουν εκπαίδευση, να μάθουν μια νέα εργασία, να αποκτήσουν νέες δεξιότητες στον καλλιτεχνικό τομέα ήταν πολύ πιο αισιόδοξες από εκείνες των φυλακισμένων.

Τουρκία – Το ερωτηματολόγιο παραδόθηκε σε 30 κρατούμενους (3 φυλακές), οι περισσότεροι από τους οποίους ήταν άνδρες παραβάτες (93%). Παρόμοια με τα αποτελέσματα των βουλγαρικών φυλακών, οι Τούρκοι κρατούμενοι ήταν πιο επικριτικοί ως προς τις εκπαιδευτικές δυνατότητες και τη χρησιμότητα των δεξιοτήτων που απέκτησαν σε σύγκριση με τα ερωτηματολόγια των λειτουργών (30) που αξιολόγησαν τις ευκαιρίες τους πολύ υψηλότερα.

Βέλγιο – Η έρευνα είχε τον μεγαλύτερο αριθμό κρατουμένων -86 (3 φυλακές), όλοι τους άνδρες. Οι απαντήσεις που δόθηκαν από τους ερωτηθέντες σχετικά με τις εκπαιδευτικές δυνατότητές τους και τις δεξιότητες που αποκτήθηκαν ήταν σε μεγάλο βαθμό θετικές. Παρόμοια ήταν και η γνώμη τους για το πώς οι νέες δεξιότητες θα μπορούσαν να βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής τους στη φυλακή. Οι απαντήσεις των λειτουργών (17 ειδικοί που εργάζονται σε φυλακές) ήταν εξίσου θετικές.

Κύπρος – οι 30 κρατούμενοι που συμμετείχαν στην έρευνα αξιολόγησαν τις εκπαιδευτικές τους δυνατότητες καθώς και την εκμάθηση μιας νέας εργασίας και την απόκτηση νέων δεξιοτήτων στα καλλιτεχνικά ως αρκετά καλές. Ήταν θετικοί για το ότι οι νέες τους

δεξιότητες βελτίωσαν την καθημερινή ζωή τους στη φυλακή και οι κοινωνικές δεξιότητες, όπως η ικανότητα συνεργασίας και εργασίας σε μια ομάδα, θεωρήθηκαν επιθυμητές. Οι λειτουργοί (5) ήταν πολύ θετικοί για τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες των κρατουμένων, διαφωνώντας μόνο σε μία περίπτωση, όταν 4 από αυτούς ήταν πεπεισμένοι ότι οι νέες δεξιότητες δεν θα βελτίωναν την κατάσταση των κρατουμένων μέσα και έξω από τη φυλακή. Ενδιαφέρον όμως είναι το γεγονός ότι όλοι οι κρατούμενοι εξέφρασαν την προθυμία τους να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα δεξιοτήτων.

Πολωνία – Η έρευνα διεξήχθη σε φυλακή υψηλής ασφαλείας μεταξύ 35 κρατουμένων. Η στάση των κρατουμένων έναντι των εκπαιδευτικών δυνατοτήτων ήταν γενικά θετική, ωστόσο τα ζητήματα που αφορούν την απόκτηση νέων δεξιοτήτων στον καλλιτεχνικό χώρο ή εκείνων που τους βοηθούσαν να εργαστούν σε μια ομάδα και να συνεργαστούν, απέδωσαν χαμηλά αποτελέσματα. Επίσης, οι φυλακισμένοι δεν ήταν πολύ αισιόδοξοι για τις δεξιότητες που βελτίωναν την καθημερινή τους ζωή στη φυλακή. Κατά συνέπεια, μόνο το 28,567% εξέφρασε το ενδιαφέρον τους για συμμετοχή στα προγράμματα δεξιοτήτων. Τα ευρήματα που παρουσίασαν οι λειτουργοί (28) ήταν εντελώς διαφορετικά, καθώς κατέληγαν στο συμπέρασμα ότι οι εκπαιδευτικές δυνατότητες των κρατουμένων ήταν πολύ υψηλές. Όσον αφορά τις δεξιότητες που αποκτήθηκαν, και πάλι αυτές εκτιμήθηκαν από τους λειτουργούς πολύ υψηλότερης αξίας σε σχέση με τους κρατούμενους.

ΜΕΡΟΣ IV Αποτελέσματα έρευνας - συνοπτική περίληψη.

Η διεξαχθείσα έρευνα περιλάμβανε 306 φυλακισμένους και 178 λειτουργούς και κατέληξε σε ορισμένα συμπεράσματα ως προς την ύπαρξη ορισμένων παραγόντων που επηρέασαν τη διαδικασία εκμάθησης νέων δεξιοτήτων από τους κρατούμενους.

- **Ο πληθυσμός των φυλακών ανά τόπο κράτησης** - Ιταλία (36), Γερμανία (30), Βουλγαρία (59), Τουρκία (30), Βέλγιο (86), Πολωνία (35), Κύπρος (30).
- **Φύλο φυλακισμένων** - γυναίκες 32 (10,24%), άνδρες 273 (89,21%).
- **Η ηλικία των κρατουμένων** - 18-30 (107/ 34,24%). 31-50 (151/ 48,32%). 50> (48/ 15,36%).
- **Η χώρα καταγωγής των φυλακισμένων** - οι Βούλγαροι ήταν η πλειονότητα (67)
- **Τύποι φυλακών** – κλειστή (279 κρατούμενοι/ 91,17%). ανοιχτή - 27 (8,82%)
- **Εκπαίδευση φυλακισμένων** - η Τουρκία και η Βουλγαρία έχουν τον μικρότερο αριθμό κρατουμένων που λαμβάνουν εκπαίδευση.
- **Εκπαιδευτικές ευκαιρίες στις φυλακές** - η Τουρκία, η Βουλγαρία και η Πολωνία δεν αξιολόγησαν τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες τους υπερβολικά υψηλής αξίας σε σύγκριση με τις άλλες χώρες εταίρους.
- **Οικογενειακή κατάσταση των κρατουμένων** - Έγγαμος (101/32%), μονήρης/ διαζευγμένος (203/ 64,96%). δεν υπάρχουν δεδομένα (2/ 0,64%).
- **Δεξιότητες που αποκτήθηκαν μέσω της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης** - μάθηση συμπεριφοράς σε ομαδική εργασία, συνεργασία - 117 απαντήσεις. ενίσχυση της αυτοεκτίμησης - 70.

- **Οι υπάρχουσες καλλιτεχνικές δεξιότητες** - 184 ερωτηθέντες απάντησαν θετικά (ναι). 111 (όχι). δεν υπάρχουν δεδομένα για 11 ερωτηθέντες.
- **Οι καλλιτεχνικές δεξιότητες των κρατουμένων και η δημόσια αναγνώρισή τους** - Κύπρος (κοινωνικές δεξιότητες). Πολωνία (εκπαίδευση πρακτικών δεξιοτήτων). Βέλγιο (μουσικές δεξιότητες); Τουρκία (εκπαίδευση πρακτικών δεξιοτήτων). Βουλγαρία (όλα τα είδη νέων δεξιοτήτων). Γερμανία (αύξηση του επιπέδου των υφιστάμενων δεξιοτήτων οποιασδήποτε φύσης) · Ιταλία (πρακτικές επαγγελματικές δεξιότητες και κοινωνικές δεξιότητες).

ΜΕΡΟΣ V A3 Πλαίσιο δεξιοτήτων - ανάλυση και ορισμός

A3.1 Ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν προηγουμένως

Όλες οι αναφορές παρείχαν τις πληροφορίες σχετικά με τα εκπαιδευτικά προγράμματα που πραγματοποιήθηκαν σε χώρες εταίρους υπό τις συνθήκες φυλάκισης και που προσαρμόστηκαν στην υπάρχουσα κατάσταση. Το τελευταίο περιλαμβάνει όχι μόνο τις θεσμοθετημένες οντότητες (ανοιχτή, ημιανοικτή ή κλειστή φυλακή), αλλά και τις κοινωνικές πτυχές που σχετίζονται με την ηλικία των κρατουμένων, την οικογενειακή κατάσταση, το επίπεδο εκπαίδευσης. Οι απαντήσεις που έδωσαν οι λειτουργοί που έχουν γνώση από την εργασία τους με τους κρατούμενους συμβαδίζουν με τις απαντήσεις των κρατουμένων. Οι λειτουργοί τόνισαν τη σημασία της τέχνης στη διδασκαλία των κρατουμένων δεξιοτήτων που θα διευκολύνουν την αποκατάστασή τους. Οι φυλακισμένοι, ωστόσο, θεώρησαν ότι οι κοινωνικές δεξιότητες είναι οι πλέον επιθυμητές, όπου πιο συχνά αναφέρεται η ικανότητα συνεργασίας, η τήρηση των κοινωνικών κανόνων και η ικανότητα ελέγχου των συναισθημάτων.

A3.2 Ανάλυση των εγκάρσιων και πρακτικών δεξιοτήτων στις θέσεις που σχετίζονται με το θέατρο

Αυτές είναι οι δεξιότητες που οι κρατούμενοι έδειξαν ως πλέον επιθυμητές στη μελλοντική τους ζωή. Δεδομένου ότι ολόκληρο το Έργο κυμάνθηκε γύρω από τις δεξιότητες που συνδέονται με την τέχνη, ο πίνακας που παρουσιάζεται στην Έκθεση καταδεικνύει διάφορες πρακτικές (επαγγελματικές) και εγκάρσιες (κοινωνικές) δεξιότητες υψίστης σημασίας στις θέσεις εργασίας που σχετίζονται με το θέατρο. Κάθε εργασία απαιτεί συγκεκριμένα προσόντα που αποκτώνται μέσω όλων των μορφών εκπαίδευσης που παρουσιάζονται επίσης στον πίνακα. Ωστόσο, όσον αφορά τις εγκάρσιες δεξιότητες, αποδεικνύεται ότι είναι καθολικές, καθώς κάθε είδους εργασία απαιτεί ορισμένες δεξιότητες που επιτρέπουν στον εργαζόμενο να διεκπεραιώνει με επιτυχία τη δουλειά του.

A3.2.1 Σύγκριση των εγκάρσιων δεξιοτήτων σε διάφορες θέσεις εργασίας.

Ο πίνακας παρουσίαζε διαφορετικές θέσεις εργασίας, παρόλα αυτά απαιτούνται οι ίδιες δεξιότητες για την επιτυχή εκτέλεση αυτών των θέσεων εργασίας. Ορισμένες δεξιότητες είναι πρωταρχικές μεταξύ των απαραίτητων χαρακτηριστικών εργασίας (κριτική σκέψη -

ικανότητα ανάλυσης του προβλήματος, διαπροσωπικές δεξιότητες - υψίστης σημασίας για την επικοινωνία με μελλοντικό προϊστάμενο/ πελάτη, δημιουργία ομάδας - εργασία με ανθρώπους, διαμοιρασμός καθηκόντων, λήψη κοινών αποφάσεων, αποτελεσματική διαχείριση του χρόνου- πολύ σημαντικό όταν αντιμετωπίζεις πίεση χρόνου, δημιουργική σκέψη, προσοχή στη λεπτομέρεια, υπευθυνότητα, προθυμία και υπομονή - συμβάλουν στην επιτυχία, επικοινωνιακή κριτική και η γνώση ξένων γλωσσών (ιδιαίτερα χρήσιμη όταν πρόκειται για συναναστροφή με ξένους πελάτες, αναζητώντας εργασία στο εξωτερικό, να πάρεις κάποιες πληροφορίες σε άλλη γλώσσα).

A3.2.2 Τυπική και άτυπη εκπαίδευση.

Από όλες τις εκθέσεις των εταίρων μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το είδος της εκπαίδευσης εξαρτάται από τις συνθήκες στις οποίες υπόκεινται οι κρατούμενοι. Ανάλογα με τους κανονισμούς των φυλακών, ο τύπος και η διάρκεια της καταδίκης, η απόκτηση προσόντων και δεξιοτήτων ενδέχεται να είναι μερικές φορές πιο δύσκολες, ειδικά όταν η φύση του εργαστηρίου προϋποθέτει τη συμμετοχή εκτός της φυλακής. Τα σωφρονιστικά ιδρύματα μπορούν να παρέχουν στους τροφίμους πρόσβαση στο Διαδίκτυο, το οποίο προσφέρει τη δυνατότητα διαδικτυακής και εξ αποστάσεως κατάρτισης (μαθήματα, διαδικτυακά σεμινάρια), αλλά αυτό εξαρτάται από τους συγκεκριμένους κανονισμούς και δεν είναι έτοιμα όλα τα θεσμικά όργανα να το εφαρμόσουν, ειδικά τα αυστηρά συστήματα ασφαλείας.

Συμπεράσματα

Η Παγκόσμια Έκθεση καταρτίστηκε ως κοινή προσπάθεια όλων των χωρών που συμμετείχαν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα *Skills for Freedom*. Όπως αναφέρθηκε στην αρχή αυτής της σύνοψης, ο στόχος της Έκθεσης ήταν να συγκεντρωθούν οι πληροφορίες σχετικά με τις εκπαιδευτικές δυνατότητες των ατόμων που εκτίουν ποινή φυλάκισης στις χώρες που ενεπλάκησαν σε αυτό το Έργο. Αν και η Έκθεση αποτελεί μόνο ένα μέρος της δουλειάς που εκτελείται σε ολόκληρο το Έργο, τα λεπτομερή και σχολαστικά προετοιμασμένα εργαλεία οδήγησαν μια ανάλυση της κατάστασης σε κάθε χώρα εις βάθος.

Δεδομένου ότι το ζήτημα της εκπαίδευσης και του τι σχετίζεται με αυτό, δηλαδή η απόκτηση εργασίας, δεν ήταν το μόνο ή το κύριο στοιχείο του Έργου αλλά και το να αποκτηθούν νέες δεξιότητες που σχετίζονται με ένα ευρύ φάσμα καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων, μπορούν να διατυπωθούν κάποιες τελικές παρατηρήσεις. Το υλικό που συλλέχθηκε από τους ερευνητές κατέστησε δυνατό να καθοριστεί ότι οι κοινωνικές δεξιότητες που τόσο συχνά ανέφεραν οι ερωτηθέντες ως υψίστης σημασίας και απαραίτητες στη ζωή μπορούν να επιτευχθούν μέσω καλλιτεχνικών παραστάσεων και άλλων δραστηριοτήτων σχετικών με την τέχνη.

Πολλοί από τους ερωτηθέντες διαπίστωσαν ότι οι αποκτηθείσες εγκάρσιες δεξιότητες είναι σημαντικές και έχουν αποφασιστική σημασία για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κρατουμένων σε κάθε είδους δουλειά, όχι μόνο εκείνων που σχετίζονται με το θέατρο. Ως εκ τούτου, η τυπική και άτυπη εκπαίδευση πιστεύεται ότι έχει θετικό αντίκτυπο στην

πνευματική και συναισθηματική ανάπτυξη ενός ατόμου, η οποία ακολούθως επηρεάζει τη λειτουργία του ατόμου στη φυλακή και συνεπώς βελτιώνει τη διαδικασία αποκατάστασης και επανένταξης. Οι εκπαιδευτικές ευκαιρίες, οι οποίες αξιολογούνται σε μεγάλο βαθμό από τους ερευνητές και συνδυάζονται με τις δεξιότητες που διέθεταν ήδη οι κρατούμενοι, θεωρείται επίσης ότι ενισχύουν σημαντικά τη διαδικασία επανένταξης.

Τέλος, πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι όλα τα ερωτηματολόγια που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα καθώς και τα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν από τους εταίρους κατά τη διάρκεια της έρευνας παρέχουν επαρκείς πληροφορίες σχετικά με το πώς τα πρότυπα που υιοθετούν τα σωφρονιστικά ιδρύματα σε όλες τις χώρες που συμμετέχουν στο Έργο συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις της ΕΕ.